



Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras

# 2015 m. laimėjimai, iššūkiai ir pagrindiniai veiklos rezultatai

Pagrindiniai direktoriaus metinės ataskaitos akcentai

Šioje santraukoje pristatoma tik dalis 2015 m. pagrindinės veiklos, o ne visi ECDC 2015 m. darbai ir laimėjimai.

Išsamią visos ECDC veiklos, organizacinės ir administracinės struktūrų ir darbo plano apžvalgą galima rasti nesutrumpintoje metinės ataskaitos redakcijoje.

Cituojuant nurodyti:

2015 m. laimėjimai, iššūkiai ir pagrindiniai veiklos rezultatai. Pagrindiniai direktoriaus metinės ataskaitos akcentai. Stokholmas: ECDC; 2016.

Stokholmas, 2016 m. rugpjūčio mėn.

ISBN 978-92-9193-914-5

doi 10.2900/070967

Katalogo numeris TQ-01-16-570-LT-N

© Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras, 2016.

Visos nuotraukos: © ECDC, išskyrus p. 8 – SCIENCE fototeka; p. 11\* – Tnarik Innael; p. 13\* – Britų Kolumbija; p. 14 (apačioje), – iStock; p. 15 (viršuje kairėje) – Ray Butler ir Janice Carr (CDC); p. 15 (viršuje dešinėje) – Tarptautinė Raudonojo kryžiaus ir Raudonojo pusmėnulio draugijų federacija; p. 16 (viršuje kairėje) – Kathryn Deiss, p. 16 (viduryje dešinėje\*) – „NHS employers“; p. 16 (viduryje viršuje\*) – Frankie Leon, p. 16 (apačioje) – Alex Proimos; p. 17 – iStock.

\* CC BY-NC-SA 2.0

Leidžiama dauginti nurodžius šaltinį.

Šiame leidinyje naudojamų autorių teisių saugomų nuotraukų negalima naudoti su šiuo leidiniu nesusijusiais tikslais negavus autorių teisių turėtojo leidimo.

# 2015 m. laimėjimai, iššūkiai ir pagrindiniai veiklos rezultatai

Pagrindiniai direktoriaus metinės ataskaitos akcentai

## Turinys

Pratarmė ir įžanginis žodis. ....	4
Saugome Europos visuomenės sveikatą. ....	5
Metų apžvalga – ligų prevencijos programos ir programinė veikla. ....	7
Atsparumas antimikrobinėms medžiagoms ir su sveikatos priežiūra susijusios infekcijos. ....	8
Naujos ir pernešėjų platinamos ligos. ....	9
Per maistą ir vandenį plintančios ligos ir legioneliozė. ....	10
ŽIV, lytiškai plintančios infekcijos ir virusinis hepatitas. ....	11
Gripas ir kiti kvėpavimo sistemą pažeidžiantys virusai. ....	13
Tuberkuliozė. ....	14
Ligos, kurių galima išvengti skiepijant. ....	17
Informavimas apie sveikatą. ....	19
Mokymas. ....	20
Ligų stebėjimas, parengtis ir reagavimas. ....	21
Apie ECDC glaustai – skaičiai ir diagramos. ....	22



## Administracinės valdybos pirmininko pratarmė

Nors ECDC administracinės valdybos pirmininku buvau išrinktas visai neseniai, ECDC veiklos plėtroje dalyvauju daugelį metų. Todėl, kai Centras šventė savo dešimtąjį jubiliejų, man nebuvo sunku suprasti, kiek daug Centrui pavyko nuveikti per pastaruosius dešimt metų. Bet 2015-ieji nebuvo tik dar vieni praėję metai. Tai buvo sunkaus darbo ir nuoseklios pažangos metai:

- bendradarbiaudamas su PSO ir tarptautiniais partneriais, Centras padėjo sustabdyti beprecedentę Ebolos virusinės ligos pandemiją Afrikoje ir, be kita ko, įgyvendinti kelias ECDC vadovaujamas lauko misijas Gvinėjoje;
- įgyvendintas Sprendimas Nr. 1082/2013/ES\* dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai;
- siekdamas padėti valstybėms narėms ir Komisijai, ECDC parengė 42 skubius rizikos vertinimus;
- ECDC sukūrė naujas priemones, kurios Europos sveikatos priežiūros specialistams, sprendimus priimančioms asmenims ir politikos formuotojams suteikia tiesioginę prieigą prie duomenų.

Naudodamasis šia proga, norėčiau nuoširdžiai padėkoti Françoise Weber, kuri, eidama savo pareigas kaip administracinės valdybos pirmininkė, buvo dalykiška, visų vertinama ir gerbiama, ir Marcui Sprengerui, vadovavusiam Centrui 2010–2015 m. Per savo kadenciją jis stiprino ECDC organizacinę struktūrą, plėtojo ilgalaikę Centro strategiją ir atstovavo Centrui daugelyje tarptautinių renginių.

Taip pat norėčiau padėkoti Andreai Ammon, kuri 2015 m. gegužės mėn. perėmė šias pareigas kaip laikinoji direktorė. Šioje ataskaitoje pateikiami rezultatai patvirtina, kad ji sėkmingai vykdo savo įsipareigojimą toliau įgyvendinti ECDC misiją saugoti Europos visuomenės sveikatą

*ECDC administracinės valdybos pirmininkas Danielis Reyndersas  
2016 m. vasario 15 d.*

2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1082/2013/ES dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai.



## Direktorės įžanginis žodis

2015 m. rugsėjo 22 d. surengtas ECDC 10-ojo jubiliejaus renginys buvo ne tik svarbus įvykis, bet ir galimybė prisiminti, švęsti ir pažvelgti į būsimus mūsų iššūkius. Tad visai neatsitiktinai tuoj pat po jubiliejaus paminėjimo ECDC susitiko su savo suinteresuotaisiais subjektais jungtiniame strateginiame posėdyje.

Per pastaruosius metus keletą kartų susitikau su Kateřina Konečná – Europos Parlamento nare ryšiams su ECDC, kuri taip pat yra Aplinkos, visuomenės sveikatos ir maisto saugos komiteto narė.

Informavau ją apie su konkrečiomis ligomis susijusį mūsų darbą, būsimus projektus ir pastangas surasti naujas patalpas. 2015 m. taip pat buvo rengiamasi įgyvendinti pirmąjį *2017–2019 m. bendrąjį programavimo dokumentą* – Europos Komisijos visoms ES agentūroms nustatytą naująjį reikalavimą.

Europos agentūros suvienijo savo jėgas siekdamas įgyvendinti koncepciją „Viena sveikata“. Taip pat Centras toliau kovojo su atsparumu antimikrobinėms medžiagoms – problema, kuriai turi būti skirta daugiau visuotinio dėmesio.

2015 m. ECDC atidžiai stebėjo migrantų srautus į Europą, kad laiku nustatytų galimą užkrečiamųjų ligų protrūkių riziką pabėgėlių populiacijoms ES ir (arba) EEE šalyse.

ECDC mobilizavo iš viso 89 ekspertus, kurie padėjo kovoti su Ebolos virusinės ligos protrūkiu Vakarų Afrikoje. Centras labai vertino valstybių narių parodytą atsidavimą – tai, ko gero, žymi Sprendimo Nr. 1082/2013/ES teisine sistema grindžiamą naują bendradarbiavimo epochą\*.

Nuo 2015 m. pirmojo ketvirčio ECDC stebėjo Zika virusinės ligos plitimą, nuolat atnaujindamas Europai kylančios rizikos vertinimą. Gruodžio mėn. Centras paskelbė skubų rizikos vertinimą dėl Zika viruso ir galimos jo sąsajos su mikrocefalija ir *Guillain–Barré* sindromu.

Jau beveik dešimt mėnesių esu laikinoji ECDC direktorė. Norėčiau padėkoti Marcui Sprengerui už jo atsidavimą ECDC pastaruosius penkerius metus. Taip pat norėčiau padėkoti ECDC administracinei valdybai už jų pasitikėjimą ir tikėjimą manimi bei jų paramą Centrui. Laikinais eidama direktorės pareigas, visą dėmesį skiriu tam, kad užtikrintčiau sklandų Centro veikimą ir šią savo veiklą tęsiu, kol šias pareigas perims naujasis direktorius.

*L. e. p. ECDC direktorė Andrea Ammon  
2016 m. kovo 20 d.*



Europos visuomenės sveikatą sergintys žmonės – ECDC darbuotojai, susirinkę prie pagrindinio pastato kasmetinei nuotraukai.

## Saugome Europos visuomenės sveikatą

2005 m. įsteigtas ir Stokholme (Švedija) įsikūręs Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) – tai Europos Sąjungos agentūra, kurios pareiga – stiprinti Europos apsaugą nuo infekcinių ligų. ECDC nustato ir vertina esamas ir naujas infekcinių ligų žmogaus sveikatai keliamas grėsmes, informuoja apie jas ir padeda stiprinti Europos Sąjungos valstybių narių parengties ir reagavimo pajėgumus. Centras teikia mokslines konsultacijas ES ir EEE valstybėms narėms ir yra patikimas su savo veiklos sritimi susijusios informacijos šaltinis.

2015 m. gruodžio 31 d. ECDC turėjo 260 statutinių darbuotojų, dirbančių ligų stebėjimo, protrūkių nustatymo, mokslinių konsultacijų, informacinių technologijų, ryšių ir administravimo srityse. 2015 m. ECDC biudžetas buvo 58,4 mln. EUR.

Vienas didžiausių ECDC pranašumų – jo gebėjimas greitai reaguoti į kintančią infekcinių ligų epidemiologiją. Šiuo tikslu ECDC naudoja ir prižiūri tris sistemas, kurių kiekviena yra labai svarbi kuriai nors konkrečiai ligų kontrolės sričiai, – EWRS (įspėjimai

apie nustatytas grėsmes), EPIS (epideminė žvalgyba) ir TESSy (ligų stebėjimas).

*Išankstinio įspėjimo apie grėsmes visuomenės sveikatai ir reagavimo į jas sistema (EWRS)* suteikia galimybę valstybėms narėms ir Europos Komisijai siųsti įspėjimus apie sveikatai svarbius įvykius, į kuriuos būtina koordinuotai reaguoti ES lygmeniu. Ši sistema sėkmingai panaudota kovai su keletu protrūkių, pvz., SŪRS, pandemio gripo A(H1N1) protrūkiais ir visai neseniai įvykusių Ebolos virusinės ligos protrūkiu.

*Epideminės žvalgybos informacinė sistema (EPIS)* – tai saugi internetinė ryšių platforma, suteikianti galimybę ECDC keistis epidemiologine informacija su savo tarptautiniais partneriais, siekiant nustatyti apie ligų protrūkius signalizuojančius įspėjamuosius ženklus.

*Europos stebėjimo sistema (TESSy)* – tai labai lanksti duomenų bazių sistema duomenims apie ligas rinkti. Šiai sistemai duomenis apie infekcines ligas gali teikti visos (31) ES ir (arba) EEE šalys.



*Asmeninės apsaugos priemonės. EPIET stipendininkams suteikiama galimybė pajusti, ką reiškia būti sveikatos priežiūros darbuotoju Ebolos virusinės ligos protrūkio zonoje.*

## Mokymas

ECDC suteikti aiškūs įgaliojimai mokymo klausimais. Kasmet Centras surengia stebėtinau daug mokymų. ECDC įgyvendinama EPIET mokymo programa yra vieninga visą Europą apimanti lauko epidemiologijos programa. Ši programa pagrįsta prielaida, kad siekiant apsaugoti ir gerinti Europos visuomenės sveikatą, būtina nustatyti bendrą epidemiologinių standartų rinkinį. EPIET stipendininkai, kurie mokydamiesi didelę laiką praleidžia dirbdami kitų šalių visuomenės sveikatos įstaigose, turi idealią galimybę įdiegti šią unikalią perspektyvą į savo nacionalines institucijas.

EUPHEM programa papildo EPIET ir suteikia galimybę praktiškai mokytis, išbandant naujus metodus mikrobiologijos laboratorijose visoje ES ir Norvegijoje.

## Pajėgumų stiprinimas

ECDC, bendradarbiaudamas su ekspertais iš visų ES šalių, nuolat kuria standartizuotas metodologijas, rengia mokymo medžiagą ir valstybėse narėse organizuojamus instruktorių rengimo kursus. ECDC mokymo programų stipendininkai ir jas užbaigę dalyviai ne tik tobulina savo technines žinias, bet ir plėtoja tikrai europinę epidemiologijos perspektyvą, kuri padeda jiems, pvz., atlikti tarpvalstybinius ligų tyrimus

arba įgyvendinti naujus europinius standartus, pvz., nustatyti ligų, apie kurias privaloma pranešti, atvejo apibrėžtis.

## Parengtis

ECDC padeda valstybėms narėms kurti savo parengties planus, kurių paskirtis – kuo labiau sumažinti ekstremalių sveikatai situacijų, pvz., pandemio gripo protrūkių arba į šalį įvežtos labai užkrečiamos virusinės hemoraginės karštligės atvejų, poveikį. Reagavimo į ekstremalias situacijas priemonės periodiškai išbandomos rengiant imitacines pratybas. Taip pat yra sukurti papildomi mokymo moduliai, kurie suteikia galimybę valstybėms narėms rengti savo imitacines pratybas.

## Mokslinės konsultacijos

ECDC periodiškai sušaukia ekspertų grupes, kad parengtų ES skirtas mokslines rekomendacijas dėl infekcinių ligų. Atsižvelgiant į turimus įrodymus ir taikomą metodiką, remiantis šiomis rekomendacijomis paprastai parengiamas *rekomendacinis* dokumentas, *sisteminė apžvalga* arba *ekspertų nuomonė*. Šios kategorijos nustatytos 2015 m. kovo mėn. ir visi mokslinių rekomendacijų kategorijos leidiniai yra atitinkamai pažymėti.

# 2015 m.

Metų apžvalga –  
ligų prevencijos programos  
ir programinė veikla



*Streptomyces – didžiausia antibiotikus gaminančių bakterijų, iš kurių išgaunamos antibakterinės, priešgrybelinės ir imunitetą slopinančios medžiagos, gentis.*

## Atsparumas antimikrobinėms medžiagoms ir su sveikatos priežiūra susijusios infekcijos

Nepaisant pastarojo meto laimėjimų, daugelyje valstybių narių žmonės tebėra menkai informuoti apie racionalų antibiotikų vartojimą, ypač, kai kalbama apie infekcijų prevencijos ir kontrolės priemones. Dar visai neseniai valstybės narės nesidalijo geriausia atsparumo antimikrobinėms medžiagoms ir su sveikatos priežiūra susijusių infekcijų prevencijos ir kontrolės patirtimi. ECDC ir jo partneriai stengiasi tai pakeisti.

Bendradarbiaudamas su Europos vaistų agentūra ir Europos maisto saugos tarnyba, ECDC paskelbė pirmą bendrą antimikrobinų medžiagų suvartojimo ir bakterijų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms perdavimo iš žmonių ir maistinių gyvūnų atvejų integruotos analizės ataskaitą. Ataskaita grindžiama sąvoka „Viena sveikata“ pagrįstu požiūriu į atsparumą antimikrobinėms medžiagoms ir joje pripažįstama, kad žmogaus sveikata visokeriopai susijusi su gyvūnų sveikata ir aplinka.

ECDC paskelbė savo antrąjį karbapenemazes gaminančių *Enterobacteriaceae* paplitimo Europoje vertinimą, kuriame dokumentais patvirtinta, kad tarpregioninio šių bakterijų plitimo atvejų arba su jomis susijusi

endeminė situacija užregistruota 34 proc. iš visų ES ir (arba) EEE šalių. Prieš dvejus metus (2013 m.) tokių šalių buvo tik 15 proc. (šešios).

Lapkričio mėn. ECDC paskelbė kasmet atnaujinamus ES duomenis apie atsparumą antimikrobinėms medžiagoms ir jų suvartojimą. Duomenų atnaujinimui pasitelkti visi turimi duomenys iš specialių EARS-NET\* ir ESAC-NET duomenų bazių\*\*.

Palaikydamos partnerystės ryšius su Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) pirmos Pasaulinės informavimo apie antibiotikus savaitės organizatoriais, lapkričio 18 d. daugiau kaip 40 Europos šalių dalyvavo Europos informavimo apie antibiotikus dienos renginiuose. Ši diena paminėta įvairiais nacionaliniais renginiais ir kampanijomis racionalaus antibiotikų vartojimo tema, įskaitant lapkričio 18 d. Europos mastu vykusius pašnekesius „Twitter“ tinkle, naudojant sąrašą #AntibioticResistance, prie kurių prisijungė Europa, Jungtinės Amerikos Valstijos, Kanada, Australija ir Naujoji Zelandija.

\* Europos antimikrobinio atsparumo stebėjimo tinklas.

\*\* Europos antimikrobinų medžiagų suvartojimo stebėjimo tinklas.





*Propano dujomis varomi uodų spągstai išmeta CO<sub>2</sub>, karščiio ir drėgmės kamuolį, kad pritrauktų ir sugautų uodus.*

## Naujos ir pernešėjų platinamos ligos

Vykdamas naujų ir pernešėjų platinamų ligų (NPPL) programą, daugiausia pastangų pareikalavo Vakarų Afrikoje įvykęs Ebolos virusinės ligos protrūkis, dėl kurio šia liga užsikrėtė per 28 000 žmonių ir mirė daugiau kaip 11 000 žmonių.

Tačiau 2015 m. prasidėjo ir keletas kitų didelių NPPL – Zika viruso, utėlių platinamos grįžtamosios karštligės, bornaviruso, Čikungunijos, Ku (Q) karštligės ir šistosomatozės – protrūkių ir epidemijų.

Vykdamas kovą su ligų protrūkiiais, pagal NPPL programą paskelbti atnaujinti ligų pernešėjų, kaip antai uodų, erkių ir moskitų, paplitimo žemėlapiai ir toliau buvo skelbiami tikrojo laiko duomenys apie Vakarų Nilo karštinės atvejus Europoje.

2014 m. kovo mėn. Vakarų Afrikoje prasidėjusi Ebolos virusinės ligos epidemija buvo pirmoji ekstremalioji situacija, su kuria ECDC ir jo partneriai kovojo vadovaudamiesi Sprendimu Nr. 1082/2013\*. 2014 m. lapkričio mėn., kai Gvinėjoje vis dar buvo užregistruojama daug vietos lygmens Ebolos virusinės ligos protrūkių, JAV ligų kontrolės centrai ir Pasaulio sveikatos

organizacija paprašė ECDC padėti vykdyti stebėjimo kontrolę Gvinėjoje ir į ją nusiųsti prancūziškai kalbančių ekspertų. Praėjus vos keturioms savaitėms, ECDC nusiųtė į Gvinėją pirmuosius ekspertus. Visos ECDC nusiųstų ekspertų misijos buvo koordinuojamos per PSO Visuotinio įspėjimo apie protrūkius ir reagavimo tinklą ir derinamos su Europos Komisija. Iki šios misijos oficialios pabaigos 2015 m. spalio mėn. ECDC mobilizavo ir į Vakarų Afriką nusiųtė 89 ekspertus.



*Darbo vietoje Gvinėjoje. ECDC epidemiologas Tarikas Derroughas (stovi) darbo vietoje Gekedu (Gvinėja).*

2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1082/2013/ES dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai.



Pradėjus skiepyti ir taikyti kitas priemones paukštininkystėje, *Enteritidis serovaro Salmonella enterica* sukeltų infekcijų skaičius Jungtinėje Karalystėje sumažėjo. Nepaisant šio sumažėjimo, Jungtinėje Karalystėje užregistruoti keli fagotipo 14b *S. Enteritidis* infekcijos protrūkiai, kurie siejami su vištų kiaušiniiais, įvežtais iš kitų šalių.

## Per maistą ir vandenį plintančios ligos ir legioneliozė

Naujos technologijos, kaip antai automatizuotas patogeninių mikroorganizmų molekulinis tipavimas ir viso geno sekos nustatymas, teikia vilčių, kad pavyks užtikrinti tikslų ir ekonomiškai efektyvų ligų stebėjimą. ECDC prisideda prie šių pokyčių ir padeda visoms valstybėms narėms, kurios nori įdiegti visos geno sekos nustatymo technologiją – tiek dėl įprasto per maistą ir vandenį plintančių ligų stebėjimo, tiek dėl jų protrūkių tyrimo.

Automatizuotas viso geno sekos nustatymas galiausiai taps standartiniu per maistą ir vandenį plintančias ligas sukeliančių patogeninių mikroorganizmų nustatymo visuomenės sveikatos tikslais metodu. Šią naują technologiją naudojančios organizacijos turėtų sutaupti nemažai laiko ir pinigų.

ECDC, EFSA ir Europos etaloninės laboratorijos sukūrė ECDC tvarkomos molekulinio tipavimo „Vienos sveikatos“ duomenų bazės techninę ir operacinę infrastruktūrą; joje kaupiami duomenys apie tris pagrindinius patogeninius mikroorganizmus (*listerijas*, *salmoneles* ir verocitotoksigeninę *Escherichia coli*), taip pat

izoliatas, išskirtus iš maisto, pašarų, žmonių ir gyvūnų. Vykdamas ES lygmens ligų stebėjimą, vis dažniau naudojami molekuliniai duomenys, nes tai yra veiksmingas būdas nustatyti signalus, kurių priešingu atveju nepavyktų nustatyti.

2015 m. spalio mėn. FWD-NEXT ekspertų grupė paskelbė ekspertų nuomonę dėl naujos kartos per maistą ir vandenį plintančių ligų tipavimo metodų diegimo ES. Dokumente aprašytas visas tipavimo procesas – nuo mėginio pateikimo ir sekos nustatymo iki duomenų analizės ir keitimosi duomenimis.

2015 m. ECDC toliau vykdė išorinę kokybės vertinimo programą, siekdamas gerinti visuomenės sveikatos mikrobiologijos standartus ir užtikrinti pakankamus mikrobiologinių tyrimų pajėgumus visose valstybėse narėse.



Hepatitis B. „Virusas tyko tavęs ten, kur tu jo mažiausiai tikiesi.“ Visuomenės sveikatos kampanijos plakatas Diuseldorfo (Vokietija) traukinių stotyje.

## ŽIV, lytiškai plintančios infekcijos ir virusinis hepatitas

Daugelyje valstybių narių ŽIV, lytiškai plintančių infekcijų ir virusinio hepatito prevencija vykdoma ir gydymas taikomas nenuosekliai, o tai kenkia tokios veiklos matomumui, finansiniam tvarumui ir, galiausiai, veiksmingai prevencijai bei kontrolei. ECDC padėjo valstybėms narėms panaikinti šį fragmentiškumą, atkreipdamas dėmesį į įrodymais pagrįstus geriausios patirties pavyzdžius.

ECDC toliau stebėjo, kaip įgyvendinama Dublino deklaracija dėl kovos su ŽIV/AIDS Europoje ir Vidurinėje Azijoje, ir paskelbė išsamią stebėsenos ataskaitą, papildytą šešiomis glaustomis duomenų suvestinėmis ir šešiomis techninėmis teminėmis ataskaitomis.

Lapkričio mėn. surengtos Europos ŽIV ir hepatito tyrimų savaitės metu ECDC paleido *tyrimų ieškyklę* – internetinę paieškos priemonę, kuri, įvedus pašto indeksą arba miesto pavadinimą, pateikia duomenis apie artimiausią įstaigą, kurioje atliekami ŽIV tyrimai. Be to, siekdama padėti valstybėms narėms įvertinti ŽIV atvejų skaičių ir paplitimą tarp savo šalies gyventojų, sukūrė ŽIV modeliavimo priemonę. Ši priemonė

suteikia galimybę, naudojant stebėjimo duomenis, įvertinti ŽIV užsikrėtusių žmonių skaičių, metinį naujų infekcijų skaičių, vidutinį laiką nuo infekcijos iki diagnozės nustatymo ir žmonių, kuriems būtinas gydymas, skaičių.

Visus metus ES toliau koordinavo ES lygmeniu vykdomą ŽIV infekcijos priežiūrą. Gruodžio 1 d., minint Pasaulinę AIDS dieną, paskelbta metinė *ŽIV/AIDS stebėjimo Europoje* ataskaita, kuri buvo parengta kartu su PSO Europos regiono biuru.

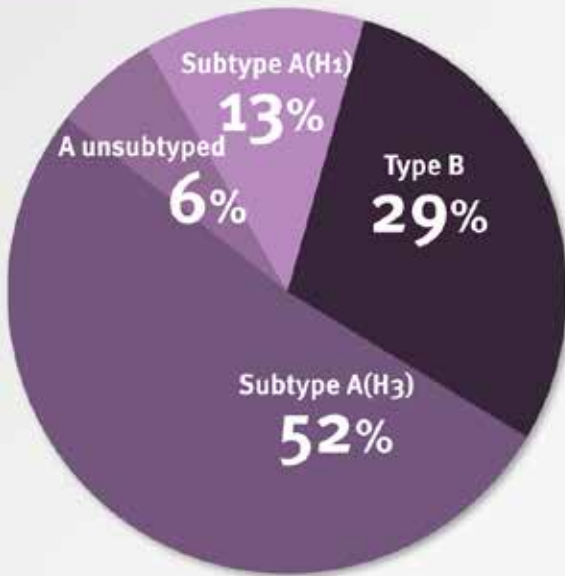
Liepos mėn. ECDC paskelbė stebėjimo ataskaitą, kurioje aprašytos pastarojo laikotarpio gonokokų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms tendencijos.

Užbaigta ir paskelbta ECDC rekomendacijų dėl chlamidijų poveikio vertinimo ataskaita – *2009 m. ECDC rekomendacinio dokumento „Chlamidijų kontrolė Europoje“ poveikio kokybinis vertinimas*.

Rekomendacijos dėl antenatalinio tikrinimo dėl lytiškai plintančių ligų, hepatito ir ŽIV buvo parengtos 2015 m. ir paskelbtos 2016 m. pavasarį.

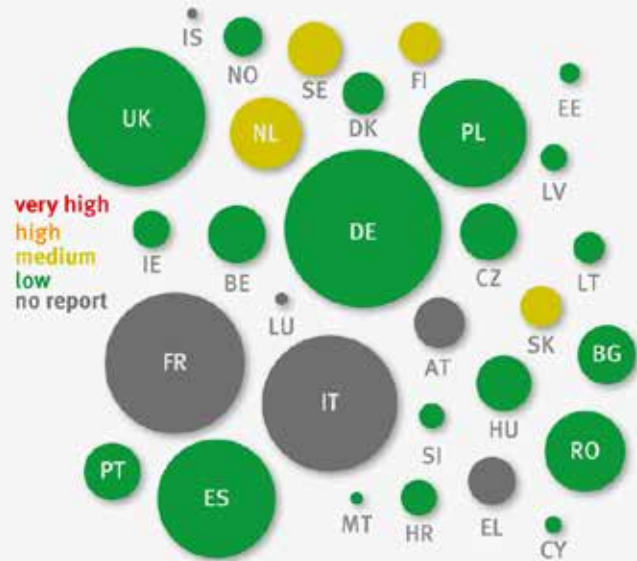
## Influenza viruses circulating in 2014–2015

Only sentinel specimens are included



## Influenza intensity in week 16

based on sentinel reports of influenza-like illness and/or acute respiratory infections



Bubble size is indicative of country population

## Influenza trend

based on the percentage of sentinel specimens found positive, by week





*Tiriami mėginiai dėl paukščių gripo viruso atmainų.*

## Gripas ir kiti kvėpavimo sistemą pažeidžiantys virusai

Kasmet sezoniniu gripu suserga ir nuo jo miršta daug žmonių. Sezoninio gripo našta dar labiau apsunkina zoonozinis gripas ir kiti nauji kvėpavimo sistemą pažeidžiantys virusai, taip pat keliantys grėsmę visuomenės sveikatai.

Siekiant parengti Europos skiepijimo nuo sezoninio gripo programą, būtinas veiksmingas virusologinis ir epidemiologinis stebėjimas. 2009 m. Europos Sąjungos Taryba patvirtino rekomendaciją, kurioje nustatytas 75 proc. senyvo amžiaus ir prie kitų rizikos grupių priskiriamų žmonių skiepijimo tikslas.

ECDC padeda ES valstybėms narėms tinkamai pasirengti kovai su pandemija, pvz., stiprindamas gripo stebėjimo priemones arba padėdamas įgyvendinti priemones pagal Sprendimą Nr. 1082/2013/ES dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai.

ECDC, kartu su PSO Europos regiono biuru, toliau vykdė bendrą gripo stebėjimo programą. Be to, bendradarbiaudami su PSO, ECDC gripo ekspertai padėjo

rengti kasavaitinę Europos sezoninio gripo suvestinę *Flu News Europe* (Europos gripo naujienos).

Zoonozinio gripo ir kiti nauji kvėpavimo sistemas pažeidžiantys virusai buvo stebimi tikruoju laiku, vykdant ECDC epideminės žvalgybos funkciją. ECDC nuolat vertina šių virusų keliamą riziką, ypač kai pranešama apie neįprastus arba netikėtus žmonių susirgimo atvejus, ir skelbia vertinimo rezultatus: 2015 m. 14 iš 42 (33 %) skubių rizikos vertinimų, kuriuos 2015 m. paskelbė ECDC, buvo susiję su gripu ir kitais kvėpavimo sistemą pažeidžiančiais virusais.

ECDC padėjo atlikti keletą vakcinų nuo sezoninio gripo veiksmingumo Europoje tyrimų. Duomenys, patvirtinę nedidelį 2014–2015 m. gripo sezono metu naudotų vakcinų veiksmingumą, buvo svarbus signalas valstybių narių sveikatos priežiūros institucijoms, suteikęs galimybę apsvarstyti galimas papildomas priemones, pvz., antivirusinius vaistus, kuriuos galėtų vartoti didelės rizikos grupėms priskiriami gyventojai.

*Kairėje: Stengiantis aplenkti gripo atvejų skaičius. Visą gripo sezoną ECDC kas savaitę skelbė grafikus, kuriuose vizualiai apibendrinami visi gripo duomenys.*



*Tuberkulino buteliukas. Viena dozė – du tuberkulino vienetai 0,1 ml tirpalo sušvirkščijama po viršutiniu odos sluoksniu, ir po 48–72 val. vertinama injekcijos vieta. Ši injekcija į odą vadinama Mantu (Mantoux) mėginu.*

## Tuberkuliozė

Pasaulinės tuberkuliozės dienos proga ECDC ir PSO Europos regiono biuras paskelbė atnaujintą išsamios tuberkuliozės ataskaitos redakciją, *Tuberkuliozės priežiūra ir stebėseną Europoje 2015 m.*

Minėdamas Pasaulinę tuberkuliozės dieną 2015 m., ECDC visą dėmesį sutelkė į šias tris pagrindines žinias:

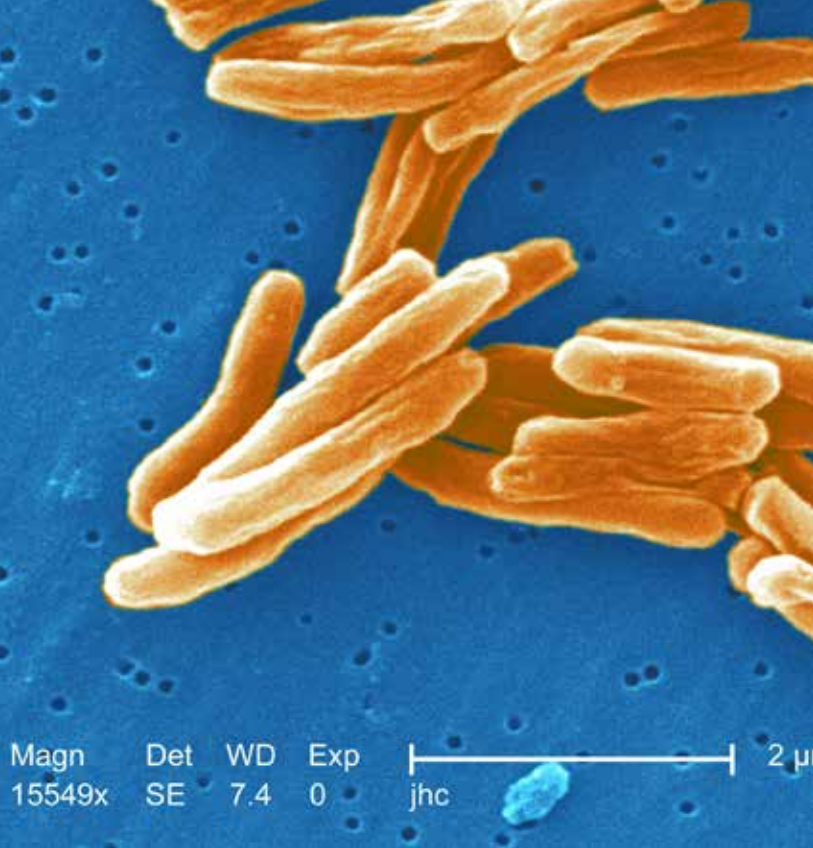
- jeigu sergamumas tuberkulioze mažės tokiu pat greičiu, kaip dabar, t. y. po 6 proc. per metus, ES ir EEE šalyse šia liga niekas nebesirgs tik kitame amžiuje. Siekiant likviduoti tuberkuliozę, pvz., iki 2050 m., Europoje šios ligos atvejų skaičius turėtų būti mažinamas bent du kartus greičiau;
- Europai būtinos atitinkamai pritaikytos intervencinės priemonės. Daugumoje šalių, kuriose užregistruojama nedaug tuberkuliozės atvejų, šios ligos rodikliai yra stabilūs arba tik labai iš lėto mažėja, o dauguma pacientų yra užsieniečiai. Šalyse, kuriose užregistruojama daug tuberkuliozės atvejų, nustatoma daugiau pakartotinės infekcijos ir recidyvo atvejų ir kur kas daugiau daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės atvejų;

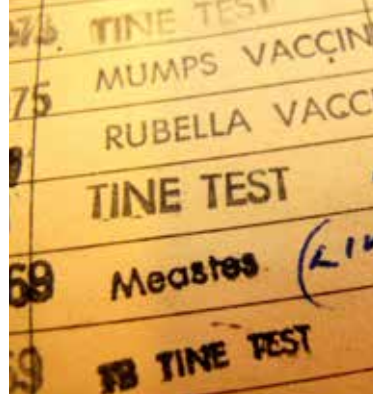
- tikslą išnaikinti tuberkuliozę pavyks įgyvendinti tik jeigu šiuo metu taikomos priemonės ir intervencinės priemonės bus naudojamos veiksmingiau ir bus papildytos naujais ir veiksmingesniais metodais.

Kovo mėn. ECDC padėjo surengti *Pirmąją Rytų Partnerystės ministrų konferenciją tuberkuliozės ir atsparumo daugeliui vaistų klausimais*, kurią organizavo ES pirmininkavusi Latvija.

Politikos formuotojams skirtoje glaustoje duomenų suvestinėje ECDC išdėstė, kokiais aktyviais veiksmais būtų galima likviduoti tuberkuliozę. Buvo parengtos kelios mokslinių rekomendacijų dėl tuberkuliozės ataskaitos ir pradėta teikti paramą penkioms PSO prioretinėms šalims.

*Viršuje kairėje: gramteigiamos Mycobacterium tuberculosis bakterijos. Viršuje viduryje: vaistai nuo tuberkuliozės, tuberkulioze sergančių vaikų ligininė, Rumunija. Viršuje dešinėje: indeliai skreplių analizei, Tarptautinė Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio draugijų federacija. Viduryje dešinėje: tuberkulioze sergančių vaikų ligininės vaistinė, Rumunija. Apačioje: radiografinių tyrimų darbo vieta.*





*Viršuje kairėje: „Gali šiek tiek paskaudėti“.  
Viršuje viduryje: skiepų kortelė.  
Viršuje dešinėje: skiepas nuo gripo ECDC.  
Viduryje dešinėje: organizacijos „NHS  
Employers“ vykdoma skiepavimo kampanija,  
Jungtinė Karalystė.  
Apačioje: kūdikis gydytojo kabinete.*





# Ligos, kurių galima išvengti skiepijant

Veiksmingų nacionalinių skiepijimo programų įgyvendinimas visoje Europoje buvo vienas svarbiausių pastarųjų dešimtmečių laimėjimų visuomenės sveikatos srityje. Infekcinės ligos, nuo kurių kasmet mirdavo tūkstančiai vaikų, dabar tapo labai retos.

Skiepijimo programos nėra neįgyvendinamos ir į ECDC nuolat kreipiamasi, prašant imtis aktyvių veiksmų kaip žinių turinčiai institucijai ir techninių rekomendacijų rengėjui. Tarp tokių iššūkių – poliomielito (Europoje likviduoto 2002 m.) sugrįžimo į žemyną grėsmė, didelės neskiepytos populiacijos arba neskiepytų gyventojų grupės įvairiose ES šalyse (susitelkusios vienoje vietoje arba išsibarsčiusios), nuolatiniai tokių ligų, kaip tymai ir raudonukė, protrūkiai ir įrodymai, kad silpnėjant vakcinomis užtikrinamai apsaugai arba keičiantis patogeniniam mikroorganizmui, gali sumažėti kai kurių skiepijimo programų (pvz., kokliušo) veiksmingumas.

Naujasis internetinis *infekcinių ligų stebėjimo žemėlapis* – jis greitai buvo pripažintas kaip naudinga priemonė visuomenės sveikatos srityje dirbantiems žmonėms, kuriems reikia greitai gauti patikimų, praityje surinktų duomenų apie ligas, – buvo papildytas aštuoniomis ligomis, kurių galima išvengti skiepijant. Dvejonės dėl vakcinų buvo aptartos dviejose ataskaitose, Europos mastu surengtoje konferencijoje buvo analizuojamos sveikatos priežiūros srities darbuotojų

dvejonės dėl vakcinų, o Europos Komisijos prašymu ECDC stebėjo keletą vakcinų trūkumą Europoje.

*Europos vakcinų planuoklė* tebėra viena populiariausių ECDC svetainėje esančių priemonių – 2015 m. ja naudojosi maždaug 400 000 lankytojų.

Rinkoje atsirado keletas naujų vakcinų, dažniausiai jos skirtos padėti suaugusiesiems išvengti sunkių ligų sulaukus vidutinio amžiaus ir įveikti oportunistines infekcijas senatvėje. 2015 m. ECDC pradėjo tyrinėti suaugusiųjų imunizacijos sritį, siekdamas nustatyti skiepų grafiką, kuris apimtų ne tik vaikystę ir paauglystę, bet visą gyvenimo trukmę. Šiuo klausimu reikia atlikti daugiau kelias šalis apimančių vakcinų veiksmingumo, vakcinų saugumo ir vakcinacijos apimties tyrimų.

2015 m. ECDC patobulino kontrolines kokliušo ir invazinės pneumokokinės ligos stebėjimo sistemas. Abiejų ligų stebėjimas vykdomas dalyvaujant ligoninių tinklams, kuriems priklausančios laboratorinių tyrimų ekspertai, epidemiologai ir gydytojai praktikai bendradarbiauja vieni su kitais, siekdami kuo anksčiau aptikti ir diagnozuoti šių ligų atvejus.



*Vakcinacija veikiausiai yra geriausiai žinoma sėkmės istorija visuomenės sveikatos srityje.*

# Salmonellosis

## Just the tip of the iceberg



*Salmonella* infections are among the most common food-borne infections affecting humans in the EU. However, the reported case numbers are much lower than the actual number of circulating infections. ECDC has developed a tool that estimates the frequency of exposure to *Salmonella*, which is much closer to the true incidence of *Salmonella* in the population than the reported number.



The number of yearly reported cases (white) is represented by the tip of the iceberg, while the estimated frequency of exposure to *Salmonella* (orange) is shown as the rest of the iceberg.

① Ireland 350 720 000	⑤ Austria 1 800 1 000 000	⑨ France 6 300 24 020 000
② Romania 400 7 480 000	⑥ Finland 2 800 370 000	⑩ Italy 6 520 12 780 000
③ Greece 480 2 280 000	⑦ Spain 3 400 28 460 000	⑪ Netherlands 6 590 2 400 000
④ Denmark 1 680 420 000	⑧ Sweden 4 000 510 000	⑫ United Kingdom 10 400 5 900 000
		⑬ Poland 16 000 20 980 000

Numbers are rounded to the nearest ten thousand. For some countries, cases were reported by year, and for others it is an average of two or more years depending on the years of serum collections. Original article: Melbak K, Simonsen J, Jørgensen C, Kroghfelt K, Falkenhorst G, Ethelberg S, et al. Seroprevalence of human infections with non-typhoid *Salmonella* compared with data from public health surveillance and food animals in 13 European countries. *Clin Infect Dis.* (2014) 59 (11): 1599-1606.

# Informavimas apie sveikatą

Informavimas apie riziką ir krizes, remiantis nepriklausomu rizikos visuomenės sveikatai vertinimu, yra esminis ECDC veiklos aspektas. Galimybė greitai pateikti moksliniu ir techniniu požiūriu patikimą informaciją apie grėsmes visuomenės sveikatai daugeliu atveju gali padėti deeskaluoti krizinę situaciją.

2015 m. ECDC paskelbė iš viso 170 ataskaitų, įskaitant 42 greitus rizikos vertinimus ir 83 stebėjimo ataskaitas. Prenumeratorių, pageidaujančių kas mėnesį gauti elektroninį laišką apie ECDC leidinius, skaičius padidėjo iki 2 312. ECDC rengta *Savaitinė gripo stebėjimo apžvalga* (angl. *Weekly Influenza Surveillance Overview*) sujungta su internetiniu informaciniu biuleteniu *Europos gripo naujienos* (angl. *Flu News Europe*), kuris rengiamas kartu su PSO.

ECDC strateginėje daugiametėje 2014–2020 m. programoje pabrėžiama, jog Centro duomenys turėtų būti prieinami pridėtinę vertę turinčiomis, sąveikišiomis internetinėmis formomis. Tai yra viena iš priežasčių, dėl kurių ECDC vis daugiau duomenų, diagramų, žemėlapių ir infografikų skelbia savo svetainėje parsisiunčiamos medžiagos, kuriai netaikoma autorių teisių apsauga, forma. ECDC partneriams ir suinteresuotiems subjektams taip yra lengviau naudotis ECDC turiniu kuriant savo komunikacijos produktus.

ECDC svetainės skiltis *Duomenys ir priemonės* išplėsta – dabar joje galima rasti gausybę sąveikiųjų duomenų, žemėlapių ir infografikų. Taip pat prisijungus prie ECDC svetainės, galima naudotis naujomis priemonėmis, kaip antai sąveikiojuoju ECDC *infekcinių ligų atlasu*.

Nepaisant mažėjančio susidomėjimo Ebolos virusu, apsilankymų ECDC svetainėje skaičius iš esmės nekito. Iš viso 2015 m. užregistruota 1 160 000 svetainės seansų, palyginti su 1 200 000 – 2014 m. ECDC sekėjų skaičius „Twitter“ tinkle padidėjo nuo 9 000 iki 12 600. Sekėjų skaičius „Twitter“ tinklo ECDC paskyroje ligų protrūkių tema padidėjo nuo 700 2014 m. iki maždaug 1 100 2015 m.; tokia tendencija buvo stebima visose ECDC „Twitter“ paskyrose.

Visus metus ECDC teikė profesionalias spaudos biuro paslaugas sveikatos klausimais rašantiems žurnalistams. Glaudžiai bendradarbiaudamas su Europos Komisija ir Sveikatos saugumo komitetu, ECDC prisidėjo prie informacijos skleidimo ES mastu, reaguojant į Ebolos virusinės ligos protrūkį, pvz., padėjo rengti konferenciją *kovoiant su Ebolos virusu įgytos patirties tema* (angl. *Ebola Lessons Learned*), kurią 2015 m. spalio mėn. organizavo Europos Komisija.

Lapkričio mėn. daugiau kaip 40 Europos šalių prisijungė prie veiklos, susijusios su 2015 m. Europos informavimo apie antibiotikus diena, kuri buvo paminėta rengiant įvairias kampanijas racionalaus antibiotikų vartojimo tema. ECDC kartu su savo partnere PSO surengė pirmąją Pasaulinę informuotumo apie antibiotikus savaitę ir lapkričio 18 d. organizavo visuotinius pašnekesius „Twitter“ tinkle.

ECDC toliau tobulino informavimo apie sveikatą priemones ir padėjo šalims informuoti apie kylančią riziką. Vienas iš tokių pavyzdžių – 2015 m. ECDC komunikacijos specialistų komandos parengta kampanijos informacinė medžiaga ir informacinių priemonių rinkiniai ligų, kurių galima išvengti skiepijant, tema.

*Kairėje: ECDC infografikas apie salmoneliozę. ECDC dalijasi infografikais, kuriems netaikoma autorių teisių apsauga, savo socialinės žiniasklaidos tinklų paskyrose ir savo svetainėje.*



*ECDC EUPHEM mokymo programą užbaigęs Zoltánas Kisas ir jo kolegė Anne Brüggemann (Marburgo universiteto Virusologijos institutas) dirba Europos mobiliųjų laboratorijų konsorciumo įrengtoje lauko laboratorijoje, Gekedu (Gvinėja).*

## Mokymas

Toliau sėkmingai vykdytos dvi ECDC mokslinio bendradarbiavimo programos atšakos – programos EPIET ir EUPHEM. 2015 m. suformuota nauja 38 stipendininkų grupė. Metų pabaigoje į šią programą buvo įtraukti iš viso 77 stipendininkai, įskaitant pirmąjį programos dalyvį iš Kroatijos. Vykdamt programą, surengta 20 mokomųjų apsilankymų vietoje, suorganizuoti devyni mokymo moduliai ir kursai.

2015 m. buvo tęsiama vyresniųjų specialistų mainų programa, dar 12 ekspertų jau įtraukti į 2016 m. dalyvių sąrašą. Kursuose daugeliui vaistų atsparių organizmų, greito rizikos vertinimo, susiklosčius sudėtingoms ekstremaliosioms situacijoms, epidemiologijos ir stebėjimo bei laiko eilutės analizės klausimais dalyvavo iš viso 105 viduriniojo lygmens ir vyresnieji ekspertai iš ES valstybių narių. ECDC vasaros mokyklos programoje dalyvavo 30 dalyvių iš 20 ES ir (arba) EEE valstybių narių, 15 dalyvių – iš projekte MediPIET dalyvaujančių šalių ir 18 vidaus ekspertų.

MediPIET – Viduržemio jūros regiono regioninės lauko epidemiologijos programą, kurią 2012–2013 m.

parengė ECDC, – dabar koordinuoja Ispanijos konsorciumas, tačiau ECDC tebėra šio projekto mokslinis vadovas. ECDC taip pat pirmininkauja MediPIET mokslinių konsultacijų tarybai. Projektas finansuojamas iš Europos Komisijos biudžeto.

2015 m. pradėjo veikti ECDC virtualioji akademija – internetinio ir mišraus mokymosi platforma. Buvo parengtas pirmas mokslinės anotacijos rašymo e. mokymosi kursas ir 30 dalyvių sėkmingai išbandė šį pirmąjį „produktą“.

ECDC paskelbė darbo dokumentą apie pagrindinius imunizacijos ir ligų, kurių galima išvengti skiepijant, srities ekspertų gebėjimus bei parengė visuomenės sveikatos ekspertų mokymo strategiją, kurią administracinė valdyba patvirtino 2015 m. birželio mėn.

EPIET ir EUPHEM stipendininkai ir jas užbaigę dalyviai, kaip ir anksčiau, atliko svarbų vaidmenį padedant tarptautinei bendruomenei reaguoti į Ebolos virusinės ligos protrūkį Vakarų Afrikoje. Darbui lauko sąlygomis buvo išsiųsti iš viso trys EPIET koordinatoriai ir 25 EPIET arba EUPHEM stipendininkai.



Šiuo metu sėveikijame ECDC infekcinių ligų stebėjimo atlase pateikiami duomenys apie 25 užkrečiamąsias ligas.

## Ligų stebėjimas, parengtis ir reagavimas

Šiuo metu veikia jau visos ECDC svetainėje paskelbtos *infekcinių ligų stebėjimo atlaso* funkcijos. Iki 2015 m. pabaigos į šį atlasą įtrauktos 25 ligos, apie kurias būtina pranešti. Atlase sąveikijama internetine forma pateikiami ES lygmens stebėjimo duomenys.

ECDC pradėjo stebėjimo sistemos techninio pertvarkymo projektą, kuriuo siekia užtikrinti, kad vartotojams būtų lengviau naudotis ECDC stebėjimo priemonėmis. Dar labiau pagerintas duomenų palyginamumas.

Buvo sutarta dėl naujų Dengės ir Čikungunijos karštligės atvejo apibrėžčių, taip pat paskelbtos peržiūrėtos sifilio atvejo apibrėžtys. Pradėtos diskusijos dėl Laimo ligos atvejo apibrėžties.

ECDC dar labiau pasistūmėjo į priekį diegiant molekulinio tipavimo technologijas tam tikro ligų skaičiaus stebėjimo tikslais.

Epideminė žvalgyba ir reagavimas. ECDC paskelbė iš viso 42 greitus rizikos vertinimus. Be to, internete paskelbta 20 atnaujintų epidemiologinių ataskaitų.

ECDC aktyviai padėjo įgyvendinti Sprendimo Nr. 1082/2013/ES dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai 4 straipsnį. ECDC padėjo rengti valstybėms narėms skirtą parengties protrūkiams tvarkos modelį. ECDC taip pat rengė valstybių narių parengties vertinimo metodikas, rodiklius ir priemones.

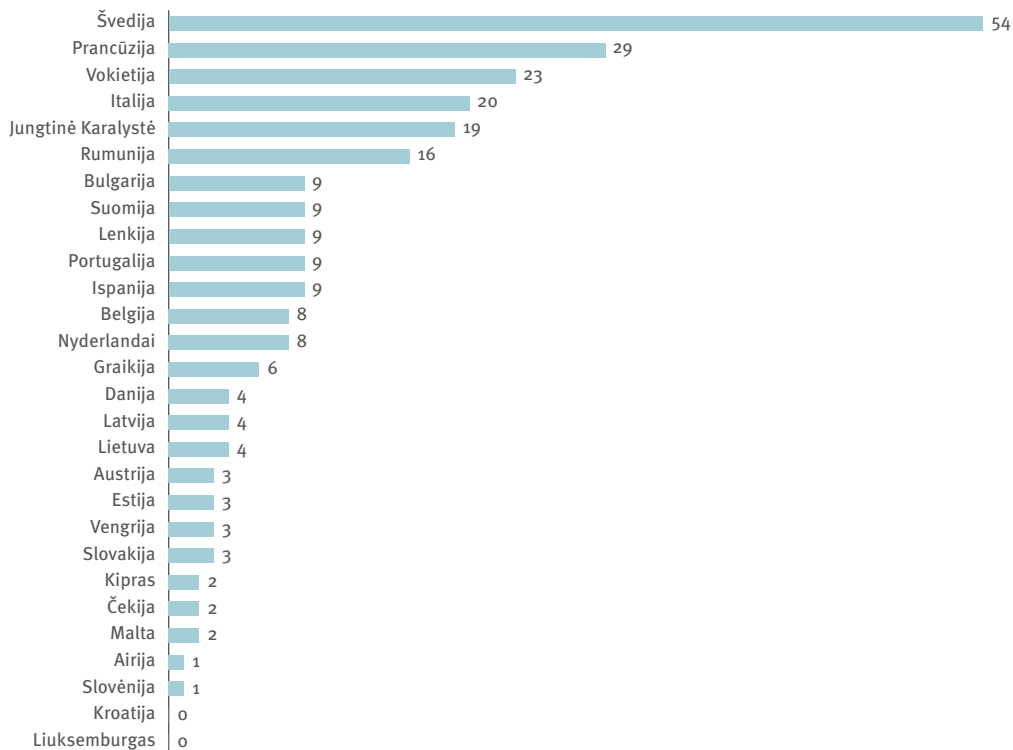
ECDC teikė techninę paramą Belgijai, Portugalijai ir Rumunijai siekiant geriau pasirengti su Ebola virusu susijusioms ekstremaliosioms situacijoms. ECDC darbuotojų komanda padėjo atvejo apibrėžčių, labai užkrečiamų pacientų izoliavimo ir gydymo bei informavimo apie riziką klausimais. Siekdamą patikrinti parengtį ekstremaliosioms situacijoms, ECDC parengė mokomuosius imitacinių pratybų modulius ir atnaujino savo imitacinių pratybų vadovą.

ECDC surengė nacionalinių parengties ir reagavimo ryšių punktų posėdį ir sukūrė kelis techninius produktus: keletą Artimųjų Rytų respiracinio sindromo koronaviruso ir poliomiélito atvejo tyrimų, rizikos lygio vertinimo projektą ir didėjančio migrantų srauto poveikio visuomenės sveikatai tyrimą.

# Apie ECDC glaustai – skaičiai ir diagramos

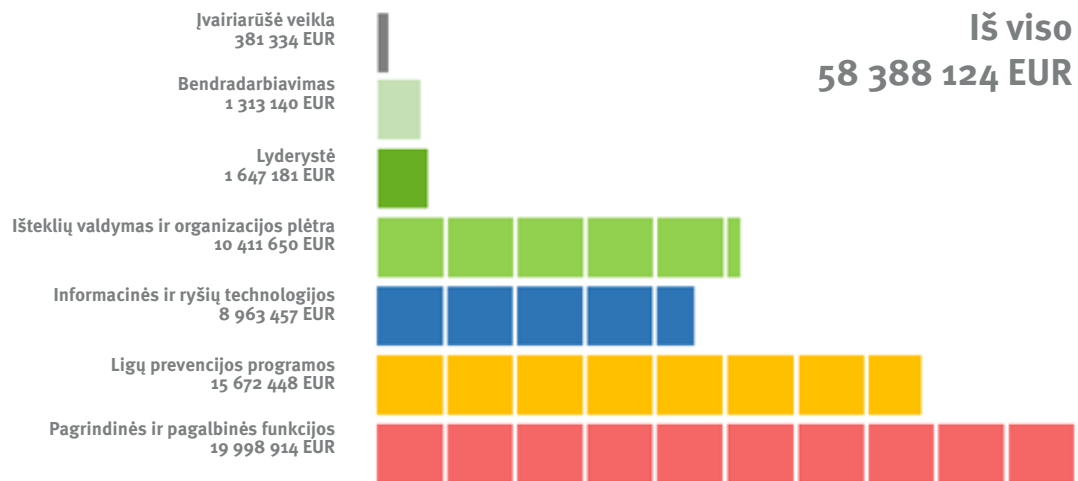
2015 m. pabaigoje ECDC turėjo 260 visą darbo dieną dirbančių darbuotojų. Tarp Centro darbuotojų yra ekspertų iš visų ES valstybių narių, išskyrus Liuksemburgą ir Kroatiją.

## Darbuotojų skaičiai



*Statutinių ECDC darbuotojų (sutartininkų ir laikinai priimtų tarnautojų) geografinis pasiskirstymas, 2015 m. gruodžio 31 d.*

## 2015 m. biudžetas



Pastaba. Nurodytos tik pagrindinės biudžeto eilutės.



L. e. p. ECDC direktorė Andrea Ammon dešimtojo jubiliejaus šventės metu kreipiasi į darbuotojus, susirinkusius prie ECDC pagrindinio pastato.

**Europos ligų prevencijos  
ir kontrolės centras (ECDC)**

**Adresas:**

Granits väg 8, SE-171 65 Solna, Švedija

**Adresas lankytojams:**

Tomtebodavägen 11A, SE-171 65 Solna, Švedija

Tel. +46 858601000

Faksas +46 858601001

[www.ecdc.europa.eu](http://www.ecdc.europa.eu)

Europos Sąjungos agentūra

[www.europa.eu](http://www.europa.eu)

Užsiprenumeruokite mūsų leidinius  
[www.ecdc.europa.eu/en/publications](http://www.ecdc.europa.eu/en/publications)

Susisiekite su mumis  
[publications@ecdc.europa.eu](mailto:publications@ecdc.europa.eu)

🐦 Sekite mūsų naujienas „Twitter“ tinkle  
[@ECDC\\_EU](https://twitter.com/ECDC_EU)

📘 Spauskite *Like* mūsų „Facebook“ puslapyje  
[www.facebook.com/ECDC.EU](http://www.facebook.com/ECDC.EU)



■ Publications Office

ISBN 978-92-9193-914-5